

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Készítetnek nem adatnak vissza.

KÖZÉRDÉK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

EMKE.

Folyó évi szeptember hó 7-re az erdélyi részek egyik rohamosan emelkedő városkájába, az ősi Hunyadvármegye székhelyére Dévára lett összehívva az Emke közgyűlése. A szokásos jelentéseken kívül, melyekből a vagyoni emelkedése, az Emke tevékenységeinek sikerei, az eredmény mérlegelése s ezek alapján a jövő munkásság iránya s hatásköre lesznek kivonhatók, még egy nagy kérdés megvitatása s megállapítása is tárgyalandó lesz.

Az Emke működése immár túl van a kezdet nehézségein, de fejlődése, a működésével elért sikerek állandó biztositása nemzetiségünk érdekében további áldozatot igényel. Egyletünk azonban nem kíván oly áldozatot, mely túlhaladja bárkinek is anyagi erejét; mert hat évre évenként két frtot fizethet mindenki, a kinek jövedelme 600 frtot elér, feltéve, hogy nemzetiségünk fontos kulturális kérdései ismeretese és bír annyit belátással hogy elérkezett az idő, midőn tenni és áldozni is kell. Nem pedig csak sohajtozni, vagy szitkozódni, máskor meg hiu ábránd képeket rajzolgatni. Ugy látjuk és pedig igaz sajnálattal, hogy nagyon sokan vannak, kik az első felbuzdulásban állították nevüket az Emke első ciklusára s azt hitték: ezzel eleget tettek a hazafiságnak. Holott az első ciklussal csak az alap lett megvetve, melyre építeni lehet. Ehez azonban többi áldozat kell, a mit megvonni nem éppen hazafias cselekedet. Ennélfogva felhívjuk mindazokat, kik az Emke tagjai voltak, hogy bármi alakban, jövőre se vonják ki magukat azon csekély kötelezettség alul, melyel a magyar nemzeti kultúra fontos feladatait megoldani és biztosítani akarjuk.

Gróf Kún Géza beszéde.

(Tartotta Kolozsvárt az aug. 13-iki értekezleten.)

Gróf Kún Kocsárd most felolvasott levelének lélekemelő hatása alatt, szabad legyen a szóban forgó ügyek genetikus fejlődésének megvilágítására egyetmást elmon-

danom. Kezdem ott, hol a mult évi egyházkerületi közgyűlést bevégeztük; mikor is sikerült kitarító küzdelem után az egyházi téren tárgyalt fontos ügyek iránt, a hiveink részéről már-már kialudtnak látszó érdeklődést ismét felélesztanunk.

Adja a magyar protestantizmus jövője felett örökös Isten, hogy ez a felbredt közszellem rohamosan visszahódítsa a hosszú évek közönye miatt szenvedett veszteségeket.

A mult közgyűlésen elért legfontosabb siker, melyet elvtársaink egyesült akaratainak kivívni sikerült, az volt, hogy megóvtuk a nagy fejedelem Bethlen Gábor alapítványát, egy az egész magyar nemzetre nézve. Közvetlen tekintetben annyira fontos helyen, mint Nagy-Enyed, a felosztás veszedelmétől. És ezzel együtt a többi alapítványokról is, a logikai egybefüggés szerint, az őket sorban fenyegető veszedelmet elhárítottuk.

Az elért eredmények után, a dolgok akkori állapotában úgy láttuk, hogy derültebb napoknak neznünk előre s egymással csak buzgóságban vetekedve hozzáfoghatunk azon nagyfontosságú egyházi ügyek egyértelmű, együttes intézéséhez, melyek mindnyájunk osztatlan áldozatkészségét megérdemlik s bizonyára meg is találták volna.

Csalódtunk. Már a mult évi decz. 27-ikén rendkívül időben egybehívott igazgatónácsai gyűlésen programszert pontok terjesztettek elő, hivatkozással a kerületi közgyűlés jegyzőkönyvének 64-ik pontjára, mintha abban a nagyenyedi theol. akadémia ideiglenessége kimondatott volna, — pedig általános ismeretes és minden kétségen felül álló dolog, hogy ama jegyzőkönyvnek téves szavai, mult évi okt. 9-iki délutáni ülésen, a hitelesítés alkalmával általunk recorreáltattak, és igaz értelmükre visszaállítottak.

Ama decz. 27-iki program pontok alapján megindult az agitáció minden irányban, a mult ker. közgyűlés által biztosított jogalap megrontására. Több hivatalos és félhivatalos iratban hirdettetett az ideiglenesség, hogy a közönség hite és véleménye megzavartassék s végre alig 5 héttel ezelőtt, július elején, mikor az igazgató tanácsban hivatalos tárgyalás alá került a mult évi

ker. közgyűlés jegyzőkönyve 64. pontjának illető szakasza*) az ig. tanács kinevezett az 5-ik theologiai katedra betöltésére egy rendes tanárt. Oly feltételhez kötötte azonban ennek a kinevezett új tanárnak Enyeden való szolgálatát, hogy a Kolozsvárra tervezett theol. fakultás javára tett új adományok kamataiból kapjon 1000 frt. fizetést, s ne enyedi, hanem kolozsvári tanárnak tekintessék. Kinevezett tehát törvénytelenül, a válassztás elkerülésével, egy még nem létező tanintézet, fel nem állított tanárkére, egy rendes tanárt, — a helyett hogy a határozat értelmében csak ideiglenes tanerőt alkalmazzon.

Az illető egyén minősítettsége és szakképzettsége ellen nem forog ugyan fenn semmi kétség, de azért a kinevezés legfontosabb választási törvényeinkbe ütközik, — és megtámadja az alapítványok sérthetlenségét is, mert valamint a Bethlen kollegium alapítványait nem szabad egy kolozsvári intézet fenntartására fordítani, — éppen úgy a kolozsváriakat sem szabad máshová áthelyezni.

Kényazerűsége sem forgoft fenn: hiszen csak 1 hónapig kellett volna várakozni, hogy ezen ügy a törvények sérelme nélkül, a közgyűlés által lebonyolítható legyen. Talán azt fogják mondani, hogy ezen 1 hónapi hiány: kár és hátramaradás a tanulókra nézve. Másból is fordulnak elő ilyen esetek tanuló-intézeteknél, melyeket azonban az év folyamán vagy végén, a tanórák szaporításával könnyen ki szoktak pótolni.

Csak arra való az ilyen elstelve végrehajtott bevégezt tények, hogy a jogi felfogást megzavarják s praecedens esetül szolgáljanak további törvénytelenések elkövetésére. Ezt pedig megengednünk nem szabad: *Festinationis comes error et poenitentia* — mondja a régi közmondás, — a sietségnek társa: hiba és megbánás. Ez illik a jelen esetre is.

*) Így szól: „Az enyedi Bethlen-kollegium eredeti és az 5-ik theol. tanszéknek az egyházkerület részéről történő javadalmazására nézve utasítatik az ig. Tanács, hogy az enyedi koll. előjárásával egyetértve, a tanórák nézve netalán időközben előálló hiányokat, ideiglenes tanerők alkalmazásával pótoltsa.

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

(1849. január 8.)

Szilágyi Farkastól.

A Prodánal jan. 9-re virradó éjjelen menekültek viszontagságait már ősmerttettem. Ősmerttettem volt kamarai ügyvéd László István családjának is menekülését.

Ez a két csoport a katasztrófa első órájában indult menekülési útjára.

Kik eme közleményemet becses figyelemre méltatják, emlékezhetnek, hogy szintén a katasztrófa első órájában, a magyarutcai ref. papi lakból 4-en futottak ki a „Kápolna” dombra és pedig öz. Sándor Elekné, néhai Sándor Elek Nagyenyed város 21 évig volt polgármesterének édes anyja; Sándor József akkori enyedi egyik ref. pap neje, anyám Szilágyi Károlyné s kis leány testvérem Károlina.

Elég jól felöltözködve indultak utnak mind a négyen. Sándor József-nél történt meg, hogy jóllehet az egész háznál legtöbb lelki ereje neki volt, mégis szép új bundája helyett, kopott, viseltes bundáját kapta vállaira s azzal menekült. Pénzt és ezüst nemült is vitték magukkal.

Már a kertben észrevették, hogy én tőlük elmaradtam, de utánam nem térhettek vissza, mert a papi lak távozásuk percében megtelt rabló felkelőkkel.

Engemet elveszetteknek hittek s mély lelki fájdalommal húzódtak a „Kápolna” dombra; onnan a közeli szőlő-hegyeken keresztül a „Bükkösbe”. Menetközben még csatlakozott hozzájuk pár menekülő. A „Bükkös”-ben utjokat állandóan észak irányban folytatták. A Bethlen főiskola

miriszlói tanyája körül leereszkedtek a töltött utra s azon láborítás nélkül haladtak Décséig. Testvérem itt már annyira elvult alélva, hogy nem birt tovább menni. Valamelyik utitársuk vállalkozott, hogy beviszi Décsére s vele marad ő is mert érzi, miként az utfáradalmait hosszasan ő sem bírja elviselni.

Ketten vagy hárman be is tértek Décsére s ott a ref. kántori lakba szállásolták be magukat. A kántor családja őket szívesen fogadta s egyiknek sem lett itt bánatódása.

Szegény anyámtól tehát már mindkét gyermeke elmaradt s ő utját, a 3 vagy 4 egyénre leapadt társasággal, keserves sírás közt folytatta.

Nem lévén bátorságuk Felvinczen menni keresztül, Décsé és Inakfalva között a töltött utról letértek balra s a meredek hegyeknek indultak, egyenesen északi irányban. A fagyos mély hóban s a magukkal hozott pénz és ezüstnemű félekkel karjaikon, csak lassan s kimondhatatlan erőfeszítéssel birtak haladni.

Egyik sem ősmerte közülök az irányt, mert azon helyeken megelőzőleg nem járt egyikük sem. De még ha járt volna is, legcsekélyebb ösvény nélkül, a mély hóban, éjnek idején, a rettenő hidegben s metsző szélben, mely szemüket mondhatni befagyasztotta, hogyan tudhatták volna tájékozni magukat. Hanem azért folyton mentek, állandóan egy irányt tartva szem előtt.

Egyszer öz. Sándor Elekné lerogyik s menyét és leányát kéri, hogy engedjék őt keveset pihenni s azzal szeméit álmra hunyja. Ott lévő szerettei rázzák, emelik, de a 60 éves öreg asszony nem szól, nem ébred. Ujra rázzák, újra emelik. Mind hiában. A jó édes anya és anyós nem szól nem ébred. Nem is szöllött többé. Meg volt fagyva, meg volt hallva. Mint később megtudtuk a mohácsi határon pusztult el. Ott emésztették fel hulláját a vad állatok.

A két gyámoltalan nő elbucszik a legjobb édes

anyák egyikétől s lolytatja útját, hogy hol? maguk sem tudták. A keresedi fogadó körül ismét a töltött utra értek. Nagynehézen eljutottak a „Létom” délfelől aljág. Itt anyám akar leülni, hogy pihenjen s keveset aludjék. Sándor József-né lelkének egész erejével serkenti. Figyelmezteti édes anyai voltára s ebből folyó kötelességeire, melyek tiltják hogy engedje, miként a halálos bágyattság felette erőt vegyen. Biztatja, hogy Torda már csak itt van, szedje tehát össze minden erejét s folytassák utjokat együtt.

Az erélyes szó használt. Az alélt nő még egyszer össze szedi minden erejét s vándoroznak a Létom oldalán felfelé. Mikor a tetőre értek már hajnalodott. A tetőn négy Kosuth huszárt vesznek észre feléjük lovagolni. Ezek is rögtön meglátják őket s vágatva közelednek az alig vándorogókhoz.

Mikor a huszárok a menekülőkhez értek, lovaikat megállítják s így szólának: „Enyedről jönnek ugye? „Onnan menekülünk” lón a felelet. „Mondják csak — kérdik tovább — mitörtént Enyeden? Igaz a hír, hogy azt a várost az oláhok az éjjel megrohanták, elpusztítottak, lakosságát legyilkolták?” „Fájdalom szórol szóra igaz. Enyed elpusztult” felelik az alélt menekülők.

Ekkor a derék huszárok az oláhokra mondott néhez káromlások között lovaikról leszállanak s közülök egyik, szegény, gyámoltalan anyámat, ki ezen rövid párbeszéd közben lerogyott, erős karokkal megragadja, lovára helyezi; maga is melléje ül s gyors ügetésben viszi Torda felé s a régi u. n. „Fiskus” fogadóba helyezi be, mely Tordától körülbelül 1 kilométer távolban volt.)

A hátra maradt huszárok lovaikat kántáron fogva, Sándor József-nét s a más pár alélt menekültöt karon vezették s őket is a „Fiskus”-ba vitték be.

*) A régi vendéglő épület ma is fenn áll. Jelenleg az államottani mezőgazdaságának tanya helyiségeül szolgál.

Itt azonban még megállapodnom nem lehet; egy második fontos tárgyra térek által. Tudva van előttünk, hogy az igazg. tanács június 15-iki határozatával egy nagyszabású pénzműveletet, 1 millió forint kölcsönvételét hajtotta végre, és ezért közel másfél millió vagyonát zálogosított el. Ismét csak utolagosa jóváhagyása reményében.

Az üzlet lehet esetleg előnyös, a feltüntetett nyereség a vele járó nagy kockázattal arányban nem áll.

Évszázadok buzgósága gyűjtötte össze ezt a mi vagyonunkat, s bizta a jövő maradék hűségese gondviselésére. Ennek biztonságát ilyen könnyelműséggel kockáztatnunk nem szabad, mert eshető veszteségeink az erdélyi ref. felekezetet bukását s vele a magyar nemzet kipótlatatlan kárát vonnák magok után.

(Folyt. köv.)

Mikes ünnepély.

— (Saját külön tudósítónktól.) —

ZÁGON, aug. 17.

Ős nemzeti jellemünkben gyökerező szokásunk, hogy nagyjaink emlékét ünnepekkel szoktuk megtisztelni, nem kérdés képen, hogy ő a miénk volt, hanem a mély hála sugallatára, mely egyfelől loyális érzelmeinknek szolgál táplálék gyanánt, más felől biztosíték a törekvőknek, hogy az érdem méltányoltatik.

Mikes Kelemen életének bármely motivuma követendő fényes példa gyanánt áll szemünk előtt: hazájához bujdosásában is hű; fejedelmével szemben önfeláldozó, gyöngéd; hányt-vetett életében Istenben rendíthetetlenül bizó, a körülményekkel megelégedve tűrni és szenvedni tudó ember; s mindennek felett szerénységében páratlan nagy, ki magát mindig sokkal kevesebbnek tartá volna képeni értékénél. Ezen erényei mellett tündöklék azon hervadhatatlan koszoru, mit nemzeti irodalmunk történelme fűz homlokára kőre, a magyar szép próza megalapítójának.

A nagy bujdosó emlékét születése helyén impozans ünnepséggel tisztelte meg 200 év múlva a „Zágoni Olvasó Egylet“. Az ünnepély az ünnepeket nagy emlékéhez méltóan teljes mértékben sikerült. E sikert kétségkívül hazánkban szentkatolnai Bálint Gábor keleti utazó — thuránista jelenléte és működése is emelte, ki nejjével — minden útjában állandó hű kísérőjével — reggeltől majdnem másnap reggelig volt az érdeklődés központja.

„A nyilvános ünnepély“ d. e. 11 órakor kezdődött a zágoni tanítók által előadott Mester Károly Szózatával, melynek elhangzása után nagy tudósunk könyvtelt szemekkel azt mondá: „ily hatásosan még soha sem hallottam a szózatot előadva.“ Erre t. Bodor János, zágoni ref. lelkész tartalmas és Mikest minden oldalról kellően megvilágító, költői lendületű emlék beszéde következett, az után Antal Lajos papjelölt Lévy Mikes cz. költeményét adta elő. Általános érdeklődés közt jelent meg Bálint Gábor az emelvényen s előadásának, minden egyes részletét a nagy számú közönség fe-

szült figyelme és fokozott tetszése kísérte; előadásának vezérpontjai ezek voltak:

Általános párhuzam a Mikes korabeli s a mai Török-ország viszonyai között. Bagdád hat nemzetsége, iskola, a törökiség két osztálya, az örmény görögök foglalkozása. A mohamedánok burkolódása, otthoni fény. A török látogatás, butorzat, női látogatás ceremóniája. A török ebéd leírása. A török hivataloskodás, a rabszolgai meghunyászkodás. A török hazugság („a szót zsaoskóba tenni nem lehet“). A török hajon való közlekedés nyomorúságai. Záradéka a Himnust énekelte a tanító kar, melyben a lelkesülés hatása alatt a közönség nagy része részt vett.

Az ünneplők díszes sorában magyar arisztokráciának azon családait láttuk, kik az ünneppel való összeköttetés folytán közelebről voltak érdekelve: a gróf Mikes családát Zaboláról özv. gr. Mikes Benedekné leányaival és fiával, a báró Szentkereszti családot Stephanie és Iréne bárónők képviselték. Azonkívül a közel s távoli vidékek helységének értelmisége mérsékelte, de azért mégis tekintélyes számban volt jelen.

Az ünneplőt közeleből követte, melyen az emelkedett hangú toszok egymást versenyre váltották fel. A bizottság az egybegyűlt közönség mulattatására este hallal egybekötött koncertet rendezett, mely alkalommal Szentkereszti Irén bárónő, Veress Károly lelkész, a tanítói kar Szűcs Albert, Bartalis Antal szereplők precíz működése nyújtott a jelenlevőknek kellemes élvezetet.

Levelezés.

Marosujvár, 1890. augusztus 14.

A „tordai-dalkör“ által, Marosujvárt f. évi augusztus 10-én a ligeteti tánczteremben tánczszal egybekötött jótékony célú hangverseny rendeztetett.

A dalkör rendes és nagyszámú pártoló tagjai Sándor János tordai alispánnal, mint a dalkör elnökeivel élén érkeztek a mondott napon déli 11 órai vonattal a marosujvári vasúti megálló helyre, és kir. főbányahivatali főnök Juchó Ferenc kir. tanácsos személyes fogadása után az ott várakozó kocsikon behajtottak egyenesen a „Stefánia“ bányához, hol az egybegyűlt nagyszámú helyi és vidéki közönség szívélyes fogadtatása után megtekintették a bányát.

A bányába alá szálló vendégeket a helyi bányászzenekar fogadta, a mennyiben zenedarabokat játszott. Vendégeink a zene által felvillanyozva — a bányába levő csinos tánczteremben tánczra kerekedtek s istenigazában jártak.

A bányalátogatás után a ligetbe gyűltek egybe az ottan rendezett társas ebédre; minek végezte után átrándultak Felsőújvárra gr. Teleki Károly kastélya és pinceszéje megtekintésére.

A hangverseny esti 7 órakor vette kezdetét a következő műsorral: 1. Rákóczy nyitány, Kellér Bélától, előadta a marosujvári bányászzenekar. 2. „Dal“ Engeser Mátyástól előadta a tordai dalkör. 3. „Itthon vagyok“ Huber Károlytól, előadja a tordai dalkör. 4. „Szabadság

dal“ Huber Károlytól, előadja a tordai dalkör. 5. Indul Hunyadi I. ászló című operából, előadja a marosujvári bányászzenekar. Minden egyes számot a szépségű közönség zajosn megtapsolt s többeket ismételni kívánt; a min nem csudálkozhatni, mert a dalkör szabatos, összhangzó előadásával a közönség tetszését méltán kiérdemelte. Különben a tordai dalkör jó hírneve — ép e hó 11-én mult 10-éve — alapította meg Kolozsvárt, hol a versenyen ezüst koszorút nyert.

A sikerült hangversenyt nyomban táncz követte és tartott a jókedvvel fűszerezett vígság késő éjfélig. A négyeseket 80—100 pár járta.

Daláraink 11-én a reggeli 6 órai vonattal távoztak szívélyes búcsút véve és kedves emléket hagyva maguk után. A bruttó bevétel 182 frt 50 kr volt, teüát anyagilag is siker koronázta itteni működésüket.

Fürdő vendégeink nem panaszkodhatnak vígság és szórakozás hiányában, mert arra van alkalom, csak föl kell használniuk. Színészeink is voltak, Zoltán Gyula színigazgatása alatt. A társulat eléggé jól szervezett, jó összhangzó játékkal iparkodtak a közönség igényeit ki-elégíteni és pártfogását megnyerni, csak egy hiányzott, hogy nem volt népszimű énekes színész és színésznőjük, pedig szívesen vettük volna vagy egy jó zamatos magyaros népszimű előadását. A társulat Erzsébetvárosra tette át főhadiszállását, szíves pártfogásukat — méltán ajánlhatjuk az erzsébetvárosi közönségnek.

A színészek távoztával derék műkedvelőink megint elötrébe lépnek, — mint biztos forrásból értesülünk, már is készülnek előadásokat rendezni. Az előadásokról annak idején megfogunk emlékezni.

Közönségünk előhaladása és felvirágztatását mindig előmozdító, mondhatni Marosujvár újja teremtőjéről az „Erdélyi Híradó“-ban közelebb méltó felháborodást keltő két cikk jelent meg, melyben magyarellenes érülettel s antiszemitasággal vádoltatik. Nem akarjuk tudni, hogy kitől erednek e cikkek, hanem azt konstatalhatjuk, hogy az illető cikkkiró vagy lelkiismeretlen, vagy szellemi vak-ságban szenved, mert azon egyénről még ellensége sem állíthat ilyesmit. Különben legfényesebben bizonyít mellette fényes multja és fáradhatlan tevékenységének eredménye. Ezért nagyon ajánlatosnak tartom cikkkiró urnak figyelmébe ajánlani, hogy előbb feltűnő hírei valódiságáról bizonyosodjék meg és csak azután bocsássa azokat világgá!

J.

VEGYES HIREK.

— Ő felsége 60-ik születés napját az elő estén fényes világitással és a tüzölők zenéjével ünnepelte meg városunk, 18-án pedig a rom. kath., ev. ref. és ev. luth. templomokban tartott isteni tiszteletben megjelent a megyei tisztikar az alispán vezetésével, továbbá a mkir. honvédszázalaj tisztikara Krismanits Vilmos az új zászlóalj parancsnokkal élén, továbbá az összes állami hivatalok városi tanács, Bethlen-főtanodai előjáróság stb. Mint nevezetes körülményt említtük fel, hogy az ev. luth. lelkész az imát magyarul mondta el.

Tordára már jan. 9. kora reggelén érkeztek enyedi menekülők jelentékeny számmal.

Néhai Sallak István akkor tűzér a Czech hadseregében, legutóbb fegyintézetű igazgató Nagyenyeden, ide vonatkozólag így nyilatkozik:

„Enyed pusztulása idejében a Czech hadseregével Tordán voltam állomáson. A mint egy 2500—3000 főből álló magyar tábor tiszti kara és legénysége a polgároknál volt elhelyezve s a lakásokat gyuródásig megtöltöttük. Én harmad, negyed magammal a rom. kath. templom háta mögött voltam szálláson egy tisztességes polgár családnál, a piac közvetlen közelében.

Január 9-én kora reggel, egyik tűzér társammal, egy altiszttel kivel ugyanazon szálláson voltunk, kinéztünk a piacra s ott egy olyan fájdalmas jelenet bontakozott ki szemünk előtt, melyet elfelednem nem lehet. Ugyanis Torda piacán mintegy 100—150 ember állott félig megfagyva, kétségbe esetten panaszkodva s elszállásolásért esdekelve. Némelyik valamennyire felvult öltözködve, de egy résznek testén alig volt valami ruha féle akárhány meztelen lábball állott a piac hóborította kövezetén.

A tordaiak épp elszállásolásokkal foglalkoztak, de ez nehézkösen ment; aztán meg az elhelyezettek helyébe folyton újabb s meg újabb menekülő csoportok érkeztek.

A menekülők között volt a többiek között egy nő és két növendék lánya. Özv. Baloghának adta ki magát Ezt a hiányosan öltözködött három urit mi vezetők szállásunkra s házi gazdákat megkértük, hogy szállásunkat adja át nekik, mert mi szívesen fogunk az istállóban szállásolni. Ugy is történt. Mi kiköltözködtünk az istállóba s helyeinket az enyedi 3 menekülő nő foglalta el. Pédáinkat bajtársaink közül követték mások is. Szívesen elviseltük a fűtött szállás helyett az istálói szállás kényelmetlenségeit, csak hogy valamit mi is segítünk a menekülő enyedik irtozatos helyzetén, minek látára sirtunk mint a gyermekek.

Huszáraink nap folytán kisebb csoportokban ki-ki lovagoltak a Létom tetőre) s az Enyedről jövő menekülők egy részét lovaikra véve szállították Tordára. Fizetésünk egy részét is azon időre, míg Tordán állomásoztunk, az enyedi menekültek segélyezésére ajánlottuk fel.“

A katasztrófa bekövetkezte előtt, valamint a jan. 9 re viradó éjjelen Tordára menekült enyedik közül jan. 9 én már kora reggel, Czech honvéd ezredeshez ment Veress Mózes jelenleg Enyed városi tanács tag vezetésével egy kisebb küldöttség, az elkeseredettség hangján sürgetvén, hogy a parancsnoksága alatt álló honvéd seregéből egy csapatot azonnal indítsanak utunk a most már lángokban álló Enyedre azon utasítással, hogy a mi ott vagyunkban és emberéletben még menthető, mentse meg; az uton vándorló menekülőket pedig szedje össze s hozza Tordára.

Czech az enyedi küldöttségnek ez alkalommal is ugyanazon választ adta minőt megelőzőleg négy nappal egy más szintén enyedi küldöttségnek adott volt, hogy t. i. bár mennyire sajnálja az enyediket, kérsüknek ez alkalommal sem tehet elégét, miután Bem tábornoktól szigorú utasítás van, hogy táborával semmi irányban ne mozduljon. míg a tábornok nem rendel.

Az enyedik ezen sivar válaszon teljességgel nem nyugodtak meg: hanem a szintén Tordán állomásozó Incedi Sámuel őrnagyhoz siettek s tőle sürgették egy mentő csapat Enyedre indítását.

*) A Létom Torda és Felvinc között elvonuló rövid hegylánc Tordától 7—8 kilométer távolban.

*) Sallak István a volt kitűnő magyar honvéd tüzér s legutóbb fegyintézetű igazgató, kinek szívességéből közlöm ezen érdekes és becses adatokat. folyó 1890 évi május 31-én halt el Nagyenyeden 58 éves korában. Mint 16 éves ifju fogott fegyvert hazájáért s küzdötté végig a szabadságharcot.

A végkép elkeseredett s-rencsétlen enyedik, Incedi előtt, kit régidők óta ósmertek, kiöntötték szívüknek a miatt érzett teljes keserűségét, hogy a magyar csapatok 40 kilométernyi távolban összedugott kezekkel türik, miként az erdélyi magyarság egyik személfénye az oláh pórhadak által semmivé tétesék: magyar ajku lakossága legyilkoltassék, vagy az elemek gyilkoló ereje által menekülése után pusztuljon.

A derék Incedi az enyedik esdekését könyezve hallgatta: a vitéz magyar seregére mondott súlyos vádakat méltósággteljesen türe. A Czech értelmében nyilatkozott ő is, ígerte azonban, hogy Czechet késedelem nélkül megtalálja s ha csak lehetséges lesz, rá fogja birtani, miként Enyedre mentő csapatot indítsanak azonnal.

Ezalatt az enyedik elkeseredése Czech válasza miatt folyton növekedett, főleg miután az utjában meg újabbban érkező menekülők Enyedről borzalmasnál borzalmasabb híreket hoztak.

Incedi közbenjárásának anyai eredménye lett is hogy még aznap dölután a Czech táborából Hegyessi Ferenc honvéd főhadnagy később százados vezetésével egy, kétszáz honvéd s néhány Kosuth huszár Enyed irányában utra indult.

Ezen csapatnak minő utasítás volt adva? az é, hogy Enyedre jöjjen, vagy pedig csak annyit, hogy a Felvinczre vezető utvonalon egy nagyobb kémszemlőt vigyen véghez? s az ezen utvonalon található menekülőket szedje össze? megtudnom nem sikerült.

Azt hiszem, az utasítás csak egy nagyobb kémszemle véghez vitelére szorított. Hegyessi csapatához az enyedi menekülők közül is csatlakoztak néhányan.

Elérkezvén a Létom tetőre, Hegyessi csapatát megállítja s távcsövel Enyed irányába hosszasan néz. Ekkor már alkonyodott.

(Folyt. köv.)

— S
kath. temp
Ódon házi
hivatalok t
tak meg az
kivül.

meket szer
Buzgalma,
szép eredm
lombóvó da
asszonynapj
ünnepeén t
énekeket h
sok közöns

— F
nagy birtok
b. Kemény
női kedves
A díszes ü
gylen fősip
ládnak igen
vember hó

A kö
megtartott
azon jelent
előirányzato
szükséglet
azonban m
írtra tehető
zottság 46
frtra leszáll
dezhető, ha
frttal járul.
sége lesz
az eddigi 3
1 frtról 1 f
tagok csak
köz munkató
hogy a me
megváltásár
a kelte pe
A kelletlen
ezer frtot a
nyebb népre
kivetendő re
költségirány
szűkebb biz
lentés tétel

— S
szerződött
juk, hogy a
meg méltó

— A
elő ifj. Win
kedőnk, szé
lyére. Pár
virágzó üze

— A
cselédtoivajl
tőleg a vizs
Máté Zsuzs
után gazdá
szállotta m
hogy ő más
beadásra sz
fel az asztal
nyilatkozott
penz csakug
alatt. Kider
kácsne 210
szókött meg
deközött, ki
hogy abból
a városi pé
visszafizesse
táznai eddig
jövő esemén
nyitékát ese
a leányok el
gyen előnyö
tek be. Az
is búcsút ve

— Pa
jeles tanítva
juk több ny
kózik a gy
megvalosul
sebb megy
legalább vis

— G
Samu őszre
pusztult f.
szüvedett
keríti a gy

5. Indul
marosújvári
lépszámú kö-
nelni kívánt;
szabatos, ösz-
ltán kiérde-
— ép e hó
szvart, hol a

ez követte és
éjjel utánig.

attal távoztak
gyva maguk
teát anyagi-

k vigság és
n, csak föl-
Zoltán Gyula
szervezett, jó
igényeit ki-
y hiányzott,
színészjűk,
patos magya-
városra tette
méltán ajánl-

óink megint
esulünk, már
okról annak

asát mindig
remtőjéről az
prodást kéltó
érzudlettel s
tudni, hogy
hatjuk, hogy
zellemi vak-
ensége sem
zonnyit mel-
gének ered-
kkiró urnak
rei valódisá-
sása azokat
J.

elő estén
repelte meg
és ev. luth.
lent a me-
há a mkir.
sz új zászló-
i hivatalok
p. Mint ne-
luth. lelkész

ediek, In-
ék szívük-
a magyar
t kezekkel
néfénye az
r ajku la-
koló ereje

sét könyez-
sulyos vá-
nében nyi-
késedelem
rá fogja bir-
szonnal.

eg ujabban
szalmasabb
re lett is
Hégyesi
zetése alatt
zár Enyed

az é, hogy
a Felvincz-
gyen vég-
ket szedje

obb kém-
esapatához
ányan.

patát meg-
ész. Ekkor

— **Sz. István** első magyar király ünnepén a rom. kath. templomban tartott díszes isteni tiszteleten t. Dely Ödön házfőnök mondott szép beszédet, melyet az összes hivatalok tisztviselői s a honvédszázalaj tisztikara hallgat- tak meg az egész templomot betöltő nagy közönségen kívül.

— **A műének** fejlesztése körül kiváló érde- meket szerzett városunkban Borsai Samu énektanár. Buzgalma, tehetsége és ritka türelme már eddig is igen szép eredményt mutatott fel, úgy egyeseknél, mint a kül- lömböző dalköröknél. Így lehetett aztan Nagyboldog- asszonynapján, Ő Felsége születése napján éa Szt. István ünnepén tehát egy rövid hét alatt oly szép solo és kar- énekeket hallani, hogy nagyobb és intelligensebb váro- sok közönségeinek is becsületére vált volna.

— **Főúri eljegyzés.** Gencsi Zoltán borsodmegyei nagy birtokos e hó 16-án Magyar-Bükkösön eljegyezte b. Kemény Endre országgyűlési képviselő szépségben és női kedvességben egyaránt kiváló leányát Olga bárónót. A díszes ünnepélyen részt vett b. Kemény Kálmán me- gyének főispánja s kiváló a nagykiterjedésű Kemény-csa- ládnak igen számos tagja. A menyegző megtartása no- vember hóban van tervbe véve.

— **Közigazgatási bizottságnak** f. évi aug. 13-án megtartott üléséből. Az ülésnek legfontosabb tárgya azon jelentés volt, melyet az alispán a jövő évi útmunka előirányzatot a gyűlésnek előterjesztette. A jövő évi szükséglet kerek számban 156 ezer frtra ment volna, azonban miután az előirányozható fedezet csak 83,300 frtra tehető, kénytelen volt az előirányzatot készítő bi- zottság 46 ezer frtot törölni s a szükségletet 110,000 frtra leszállítani. Ezen szükséglet is csak akkor lesz fe- dezhető, ha ahhoz a közlekedésügyi miniszter 40 ezer frttal járul. A 83,300 frtnyi fedezet előtérmentésére szük- séges lesz 10%-os pótdó kivétel, a gyalog napszámok az eddigi 30 krról 40 krra, az igaznapszámok: eddigi 1 frtről 1 frt 20 krra emelése. Az előadást a bizottsági tagok csaknem megdöbbenéssel hallgatták, mivel az új közmunkatörvény közvetlen hatásaként mindenki azt várta, hogy a megterhelés nagyságával arányosan az útmunkák megváltására az eddigiénél bővebb jövedelmek fognak a megye pénztárába befolyjni. Éppen az ellenkező történt. A kellekta hatást még fokozta az az értesülés, hogy 43 ezer frtot a gyalog napszámoktól, tehát a legszegé- nyebb néprétegtől kell behajtani, míg a marhasz gazdákra kivetendő rovatat csak 7500 frtra megy. A bizottság a költségirányzatot az alispáni jelentés meghallgatása után szűkebb bizottságnak adta ki bővebb megfontolás és je- lentés tétel végett.

— **Soiymosi Eleket** a népszínház igazgatósága szerződtette. Örömmel vesszük tudomásul e jó hírt; ohaj- tjuk, hogy a hosszas vándorlás után állandóan maradjon meg méltó helyén.

— **A placzter szépíllését** jelentékenyen segítette elő ifj. Winkler János közbecsülésben levő derék keres- kedőnk, szép stílus emeletes házat építván régi üzlete he- lyére. Pár hét múlva a kellő berendezés is készen levén, virágzó üzletét oda helyezi vissza.

— **A Tóth Miklós** árvásznéi elnökéi elkövetett cselédtojvájáról szóló mult heti tudósításunkat kiegészít- tőleg a vizsgálat eddigi eredményeként feljegyezzük, hogy Máté Zsuzsa szobaleányt hosszas eredménytelen vallatás után gazdája jóakaratu szelid ítelmeire a jobb érzés szálotta meg. elérzékenyült s tordelámesen bevallotta, hogy ő mászott be a konyha és ebédlő közt levő, s étel beadásra szolgáló nyíláson a nappali szobába, ő feszítette fel az asztalfiókot s ő vett ki onnan 265 frtot s késznek nyilatkozott megmutatni, hogy a pénzt hová rejtette. A pénz csakugyan ott volt kendőbe kötve egy pinczeasztok alatt. Kiderült továbbá az is, hogy Simon Róza, a sza- kácsne 210 frtot lopott a szobaleánytól s ezen pénzzel szökött meg, melyből 60 frtot Berezszi Ferencnek aján- dékolt, kinek ez összegre mulhatatlanul szüksége volt, hogy abból általa tetszedett s elkezelt kutyaaó pénzeket a városi pénztárnak záros s épen esedékes határidő alatt visszafizessen. Ezen 210 frtnak származását telyesen tisztá- zni eddig még nem sikerült. Mint a leleményes s a jövő eseményeket is bölcsen találgató cselédész bizonyi- nyitékát cselédtartó olvasóink okulására feljegyezzük, hogy a leányok előkerített cselédkönyveik illető rovatába na- gyen előnyös sőt mondhatni bizelgő bizonyítványt jegye- ztek be. Az ugy a járásbíróshoz lessz áttéve s ezzel mi is bucsút veszünk az érdemes társaságtól.

— **Pataki László** festőművész, Munkácsi Mihály jeles tanítványa egy évig Alvinczen fog lakni. Mint hal- juk több nyugalomba vonult magyar tábornok is foglal- kozik a gondolattal, hogy ugyanoda telepedjék, mi ha megvalósul Alvinczből apránként magyar Grác lesz ki- sebb megyei kiadásban s a rég mult szép napoknak legalább visszénye újra visszatérhet. Vajha úgy legyen!

— **Gyujtogatás** következtében M.-Forróban Bedő Samu összes gabona készlete, a cséplő géppel együtt el- pusztult f. hó 18-án. A szorgalmas gazda 2000 frt kárt szenvedett e tűz által, melynek okozót bizonyára kézre keríti a gyorsan kiszállított fészolgaíró.

— **Gyászír.** Dr. Jenei Elek váresl t. ügyészét és nejét sz. Sándor Ilonát mély csapás érte kedves kis Zol- tán fiacskájuk váratlan elhunytával, kit f. hó 17-én he- lyeztek örök nyugalomra igaz részvét között.

— **Öngyilkosság.** Delian Fomusz abrudbányai testileg elnyomorodott szegény ember nyakereit éles bo- rotrával elmeteszvén, a reá nézve teherré vált élettől megvált.

— **Értesítés.** A „szárazvámvolgyi olvasókör“ által folyó év aug. 24-re Forróba tervezett táncvizgálatom közbe- jött nehéz akadályok miatt elnapoltatott szeptember 7-re, a mikor is Maros-Szent-Benedeken az állami iskola nagy- termében fog megtartatni felolvasás, ének és szavalattal egybekötve. Maros-Szbenedek 1890 aug. 20. Gvidó Béla.

— **Köszönet nyilvánítás.** Tekintetes Bitai Endre ur „a szárazvámvolgyi olvasókör“ részére egy új könyv- szekrényt adományozott f. év jul. 13-án. E tett, nemes tett!! Dicséretét önmagában hordozza s egyszersmind méltó arra, hogy olvasó körünk nevében köszönetet mond- jak érte nyilvánosan is. Marosztbenedek 1890 aug. 17. Gvidó Béla, unitárius pap.

— **Neerolog.** Özv. Redi Henriké, e hó 21-én maghalt Nagyenyeden közel 80 éves korában.

— **Értesítés.** A helyi állami polgári leányiskolánál és női kézi munkatanfolyamra az 1890/91 tanévre a beírás szeptember 2—3 a felvételi és javító vizsgálatok ugyan azon napok délutáni óráiban tartatnak, a tanítás 4-én veszi kezdetét. A beíratás alkalmával köteles minden tanuló orvosi bizonyítvánnyal igazolni, hogy 12 éves kort megelőzőleg sikeresen beoltatott, ha pedig 12-dik évet már betöltötte, sikeresen újra oltatott vagy a leg- közelebbi 5 év alatt valóságos himlőt állott ki. Ily bizonyítvány hiányában a tanuló csak ideiglenesen vehető fel. Tandij egész évre 4 frt. 50 kr. Tandijmentesség kedvezményében csak az részesülhet polgári leányiskolá- nál, ki éneket kérelmez (1889 56708 sz. miniszteri ren- dellet). Kérelmező csak a tanuló szülője vagy helyettese lehet. A kérvény a nagyméltóságú vallás- és közoktatás- ügyi m. kir. miniszter urhoz czimzendő, s mindjárt a beíratás alkalmával az igazgatóhoz benyújtandó. Kérvény- hez melléklendő: hiteles szegénységi bizonyítvány és iskolai bizonyítvány az előző tanévéről. A kérvény és mellékletei bélyegmentesek, ha hiteles szegénységi bizo- nyítvánnyal vannak ellátva. A tanév alatt csak rend- kívül esetekben lehet az igazgatónak ily kérvényt elfogadni. A közlegő iskolai évben engedélyezett tankönyvek vétetnek használatba, ennél fogva a könyvek beszerzésénél a könyvkereskedésben kitélt könyvjegyzék figyelembe veendő. Nagy-Enyeden, 1890. évi augusztus 22-én. Dancs Samu, igazgató.

— **Értesítés.** A helybeli városi elemi leányiskolá- ba és alsófokú ipariskolába a beíratások következő sor- renddel eszközöltetnek. 1., a leányiskolában aug. 31-én és szept. 1-én, d. e. 11 órától d. u. 1 óráig és d. u. 3 órától 6 óráig, a leányiskola helyiségében. 2., az ipar- iskolába szept. 5 első napján d. u. 5—6 óráig a leány- iskola helyiségében. A leányiskolában szept. 2-án, az ipar- iskolában, szept. 6-án kezdjük meg a tanítást. Ennél fogva az érdekeltek figyelme felhívatik, hogy a beíratkozást a kitűzött időben pontosan eszközöljék. Nagyenyeden. 1890 aug. 23-án. Dr. Bartók György igazgató.

Az aradi kiállításról.

A f. é. aug. 2-án Aradon megnyílt kiállítás, melyen Délma- gyarország hét vármegyéje mutatja be gazdasági és ipari termékeit, valóban a legszebben és legjobban sikerültek közé tartozik. Nemesak tanulaság szemléltetésre, de sok irányú élvezésre és gyönyörködésre is nyújt számtalan alkalmat, melynek felhasználását nemulassza el senki, kinek csak módjában van azon csekély áldozat meghozása, mit manapság az Arada utazás költsége okoz.

A kiállítás a Marosparti ligetben, legszebb az eddig Magyar- ország vidékein látottaknak. Belépve a kiállítási területet övező kerítés kapuzatán, igen szép képet pillantunk meg. Szemben a 2000 mé- ter tért elfoglaló iparszarnok, tornyos, dekorált díszes épület; jobbra előtte oldalt a kiállítási iroda és jury-pavillon, balra, szemben a borkiállítási pavillon, igen tetszemes arányokban. Az iparszarnok jobb oldalával szemben nyulik párhuzamosan a gépeszarnok, hoi odalával szemben pedig a gazdasági szarnok, mind zsulova a legérdekesebb és legszebb tárgyakkal. Ezek mögött a liget üde cserjéi között a festői szépségű erdészeti pavillon, számos, szebbnél szebb apró pavillon szétszórva; különösen szép a nagy vendéglő, nagy aszfaltozott tera- szszával, hol esténként katonazenekar és a legjobb cigánybanda hang- versenye a kiállítás területét nappali fényben usztató villanyvilágít- ás mellett.

A kiállítási terület szomszédságában, az ipartestületi házban van elhelyezve a művészeti és régészeti kiállítás. négy teremben igen becses és érdekes műtárgyakkal, melyek között a legnagyobb érdekeltiséget keltik a szabadságharczi ereklyék, ezek között Dam- janicz mankója, diszkardja s a kivégesztése előtti éjszakán plajbász- szal írt imádjá; Vécei kardja, Leiningen esakója; azon asztal, mely- en Görgei a fegyverlerakást aláírta és számos történeti becsü emlék, melyek magánosok tulajdonát képezvén, soha sem lesz több alkalom rá, hogy így együtt nyilvánosan láthatók legyenek, tehát már csak azért is ne mulassza el senki az aradi kiállítás meglátását.

De nézzünk körül kissé figyelmesebben az egyes pavillonokban. A gépeszarnok középbéjárata jobb oldalán van Watterich Ar- nold budapesti cégé pinczegazdasági kiállítása; mindennemű dug- szoló és kupakoló gépek, leluzó-készülékek, fa- és réz-csapok, bór- fokmérők. borszivatyuk, gumi-csövek s a borkeszítéshez szükséges eszközök a legújabb és legjobb szerkezetekben vannak bemutatva. A kiállított tárgyak, melyek borászok, gazdaszok, szesz- és likörgyá- rosokra nézve igen fontosak, a Watterich cégégnél, mely e szakmában a legértebb, mindig a legjobb minőségben és nagy választékban kap- ható. Figyelemre méltók még a kiállított szikviz-, peszgo és sörpe- zsetgő készülékek, melyekkel motor alkalmazása nélkül naponta 1000 üveggel lehet készíteni; s mindössze csak 300 frt befektetési öket igényel. Nagy kollekczióban mutatja be még e cég a likör- és pálinkagyártáshoz szükségesített esszenciák és éther-olajokat a legjobb minőségekben.

A gépeszarnokból kilépve a kiállítási iroda mellett áll **Geit- ner és Rausch** tüzelőfeeszkendők és szivattyuk pavillon. Azaz jó hírnév, melylyel a Geitner és Rausch cégé országszerte bir. fényesen van igazolva a kiállított feeszkendőkkel, melyekkel Arad városnak mindkét tüzelő kara a legjobban sikerült próbagyakorlatokat tartott a meggyítás előtti estén, s a kiállítási idő tartalmára a kiállítási bi- zottság s az állandó szolgálatot teljesítő tüzelő karok rendelkezésére bocsátotta a cégé, netaláni tüzvész esetére. Ezen feeszkendőknek a külföld által is ismert mély szívóképessége (9 méter mélység) itt is feltűnést keltett, s legnagyobb elismerést vívot ki hordképessége. A Geitner és Rausch cégé, e kiállítással üli egyszersmind fennállásának 25 éves fordulóját, s nem kis érdeme, hogy a külföldi gyártmányok behozatalának gátat vetett versenyképessége és jutányossága által, s a gyakorlat által évek során nyert tapasztalatokat folyton érvénye- sítve gyártmányain, azokat a tökéletesség legteljesebb fekéra emelt.

Belépve a gazdasági szarnokba, egy jó ismerős cégéggel. **Mautner Ödön** fővárosi magkereskedővel találkoztunk s mondhatjuk Mautner báberjait itt is szaporította. Mert a mit gazdag gyűjtemény, tanulmányos szemléltetés, ritka tiszta magvak, kiváló ujdonságok és practicus csoportozás tekintetében csak kívánni lehet. Mautner tár- latánál találjuk, mely nem csak egy regionális, de egy nemzetközi ki- állításnak is díszét képezné. S a mint Bécsben, hol Mautner ama nagy kiállítással Ő Felsége figyelmét lekötötte s legmagasabb dicsé- retben részesült itt Aradon is osztatlan elismerés ért a kiállító céget. Baros Gábor miniszter Ő Nagyméltóság a kiállítás ünnepélyes me- nyitásánál a cég főnökét Mautner Ödönt bemutatva megának s veze- tése alatt tárlatát hosszabb ideig szemléltve, meleg szavakban adott elismerésének kifejezést.

Valóban kalapot kell emelni ama fáradságot nem ismerő tevékenység előtt, melyet Mautner mindenütt kifejtett, hol arról van szó, hogy a hazai gazdasági viszonyok s ezekkel körítve a hazai magtermelés minél magasabb niveaúra emeltesenek, s ha most már mi magyar rok e téren a külföld előtt is számottevők vagyunk. ez részben, s pedig nem csekély részben Mautner érdeme.

A kiállítás legesimesebb épülete a borpavillon, ebben van Aradvidékének bortermelése, cognac és szeszipara bemutatva. A belépésnél mindjárt a világsi magyar-Frauezia cognac-gyár kiállítási köti le a figyelmet. E cognac-gyár 1883 óta áll fenn. Bohus István. Bohus László és Jakabffy Zoltán földbirtokosok és három francia Cognacból, s egészen francia rendszer szerint készit- tik a cognacot Franciaországból hozot gépekkel. [Oktober közepétől április közepéig terjedő gyártási évadban 15—16,000 hecto bort főznek cognakká, mely országban a legjobbnak van elimerve.

A borpavillon mögött téren vannak a „Magyar aszfalt-rész- vénytársaság“ bányaterményei, illetve burkolatai bemutatva. Ezen társaság mintegy másfél évtizeddel ezelőtt alakult s e téren egyetlen hazai vállalat. Felső-Dernai (Biharn) saját aszfaltbányái kincset érnek s oly gazdagok, hogy hazánk szükségletét aszfaltban évszáz- dokig képesek fedezni. A Felső-Dernai aszfalt minden kiállításon arany éremmel, Brüsszelben 1888-ban díszoklevéllel lett kitüntetve s elősmert legjobb minőségénél fogva nemesak Magyarországnak domi- nál, hanem Ausztria, Németország, Szerbia, Bulgária, Ruménia sőt Svájc, Franciaország s Angliában is keresett czikk. Hazánkban azóta lett általános az aszfaltnak burkolási és szárazzá tételi czoklo- ra alkalmazása, mióta a magyar társaság a versenyterre lépett s az árakat majdnem 50%-al lenyomta. Arad, Budapest, Debreczen, Eger, Eszék, Győr, Kecskemét, Pécs, Pozsony, Szeged, Temesvár, Ungvár, Zágráb, stb. városok e társulat által kiszittetik az aszfalt járdákat, kocsiutakat stb. s ezen vállalat Aradon is látható szabadalmazott aszfaltmacadam kocslutja nemokára kifogja szoritani a kocsió bur- kolat, melynél olcsóbb és praktikusabb. Nemesak a városi hatóság- nak, hanem a gazdaközönségnek is melegen ajánljuk o társulat ki- állításának meglátását.

Az iparszarnokban igen gazdagon és szépeu vannak hemnta- va az ipar mindennemű termékei, leggazdagabban pedig a csabai és vidéki háziipar, szövöttei, varottasai és himzéseivel. Különösen gaz- dag Arad butoripara, melynek félkái az iparszarnok északi oldalán vannak. Igen szépek ezek között Reinhardt Fülöp aradi butorgyá- ros félkái, a IX. csoportban, melyek egy teljes lakberendezést mutat- nak be, ebédlő, hálószoba és női boudoir, a legizélesebb barok, olasz renaissance és angol stylekben. Baross miniszter megnyitó körútjá- ban ezen expositót figyelmre méltatta s elismerését fejezte ki, tuda- kozva a gyár berendezéséről a cég főnöke felemltette, miszerint 74 munkást foglalkoztat állandóan, s Arad butoriparának emelésével egyszersmind nagy forgalmat létesített Délmagyarországnak és Er- delyben.

Általános érdeklődést keltenek Felwel Lipót iskola padjai a gépeszarnok baloldali részén. Ezen iskola padok igen fontosak ugy czélszerűségi mint egészségügyi tekintetből, mert a tanuló gyermeket egyenes ülésre szoktatja, s megmenti az elgörbuléstől vagy elgör- buléstől; asztalkája a legczélszerűbben van a tanulásához berendeve, ülése felálláskor magától felesapódik, úgy hogy a gyermek kényel- mesen mozoghat a padban, s a mi legfőbb, a gyermek növevével párhuzamosan s megfelelően szabályozható.

Az V. csoport kiváló kitünőségét képezi **Rozsnyai Mátyas** aradi gyógyszerész kiállítása. A világhírű chininezukorkákon kívül, melyek mind az 5 világrészben elvannak terjedve s melyeknek hajó anyagát az izetlenített chinint a kormány hivatalos gyógyszernek de- clarálta, kiállította kitünő gyógyborait, a pepsinbort, a vassas china- bort, a tiszta chinaort, melyekhez a szükséges finom sherrybort sa- ját ménesi szőlőjében spanyol módra maga készíti s mely mintilyen is unicum az országban és különös figyelemre méltó. Sőt Rozsnyay M. nem elégedett meg, hogy csak a gyógyszerészet terén működjék, hanem újabb időben az iparvegyészet terén is mindinkább tért fog- lalni igyekszik. Nevezetesen meggyőződéséről, hogy tintárt még évenként mindig 8—9 sazezer forinttal áldozunk. Ausztriának, és hogy hazai tintagyáraink a híres Normáltintákhoz hasonló árút készíteni képtelenek; ujabban a tinta készítését tette tanulmánya tárgyává és ebben már annyira haladt, hogy az ő általa kiállított Normáltinták a külföldi e nemű gyártmányoknál semmivel hátrábó nem állanak és így képesek vagyunk ebbeli szükségletünket is hazai gyártmánnyal kielégíteni. Tintáinak tisztasága és szinppompája való- ban meglepi az embert. A soknemű deoarativ alkalmazásra használt fluidbronzai pedig úgy szinppompájuk mint gazdag, 14 különféle szin- árnyalásai által tűnnek ki és még külföldre is kerestetnek. Hasonló versenyképességük mindenféle szinű görögützei is, valamint mag- nesiumfáklyai, melyekből az általa készített mennyiség egy jó része szintén külföldre kerül. Figyelemre méltók szerényebb igényű butor- fényház, eresztasztóper és kenőcs, fenyőillat, pécset-víz és más sok iparvegyészeti terményei, melyek mind kitünő minőségben, számos itt fel nem sorolható tárgyakkal együtt, képezik kiállítás érdekese- ségeit. Rozsnyay M. eddig csak mint gyógyszerész volt híres, de kiállított tárgyai arról tanuskodnak, hogy az iparvegyészet terén is rövid időn jelentős helyet fog hazánkban elfoglalni.

Az iparszarnok nyugati bejáratától vezető közepes út mellett áll **Füspök Ferenc** budapesti borkereskedő, a **borszéki savanyúvíz** kizárólagos főraktárosának hatalmas expositója, a leggyönyörűbb csoportosításban mutatva be a híres Borszék fűrdő páratlan jó és kellemes savanyúvizét, mely általánosan az ásványvizek királyának nevezetik és méltán, mert tartalmazza mindazon jó tulajdonságokat, melyekkel az összes ásványvizek bírnak. Növeli ezen díszes állvány szépségét a Borszéki fűrdőnek gyönyörű látképet feltüntető kép, melyről a szemlélő némi forgalmat nyer Borszék fenséges panorámájáról. Ugyanezen czég képviselve van a kiállításon a kitűnő „Transylvánia-See”, ezen legkedveltebb magyar pezsgővel is, mely a borkostoló melletti Bauer-féle borszarnokban meg is izlelhető.

Az iparszarnok IV. csoportjában **Szalády Antal**, Hungária-kávé kiállítása, a kávé dobozokból igen szépen összeállított karesu, magásra kigyózáva emelkedő torony-csoport kötötte le a miniszter érdeklődését körutja alkalmával, s tudomásul vette, hogy a Szalády Antal által feltalált „Hungária-kávé” nemcsak potolja a drága árszai kávé, mert telényibe sem kerül, hanem élvezeti és tápláló hatásán kívül egyszerűen fontos egészségi szer, mely rendszeres tápláléknak, felntéknél és gyermekeknek, a gyomorból és belekből a nyákot, s minden az emésztés akadályozó részeket eltávolít, a gyomrot és vért tisztítja, táplál és erősíti A „Szalády-kávé” pedig, mely szintén ki van állítva. Szalády által hazai növényekből gyártott potkává, az egészségre igenhasznos alkatrészekkel bir, s főzélja a külföldről importált Frank- és egyéb silányabb minőségű potkávák kiszorítása, mit nemzetgazdasági szempontból annál inkább kívánatos pártolni, mert eddig potkáváért évenként több millió forintunk vándorolt ki a földre. Ugyanez az iparszarnok XI. csoportjában, a középbejáratnál szemből áll Szalády Antal dobozgyárának expositója, nagy kollekcióban mutatva be a gyár szép készítményeit melyekkel nemcsak a hazai, de a bécsi gyártmányokat is felülmúlja, nem csak szépség de olcsóság tekintetében is, s méltán illeti Szalády Antalt az elismerés, hogy fötörékve hazai jó gyárszámok által a külföldi kraszoritani sikeresen érvényesül.

A bejárat baloldalán legelől áll **Bing Ede** bernagykereskedő és termelő gazdag collectója a legkitűnőbb borok nagy választékának bemutatásával, melyek között különösen az 1867-ki borok bírnak legjobb hirnévvel, s 1848-ki saját termésű szilviorium mint spezialista ismeretes. Bing Ede igen nagy tevékenységet fejt ki a magyar boroknak külföldre exportálásában, főleg Londonban és a Srázejban teremtett nagy piacot borsának, s ez által a magyar bor jó hírnevét tetemesen emelte a külföldön.

A borpavillon egyik legdíszesebb expositója. **Weisz Mór** és **fial** likőr és ezetszesz gyártmányainak bemutatása. E czég főnökeit **Baross** miniszter megnyitó körutja alkalmával néhány kérdéssel tiszteltte meg, s különös tetszésének adott kifejezést kiállításunk gazdagságáról. Ugyan czég czukorka-gyártmányai az iparszarnokban keltenek feltűnést, s szépségük és jóságukkal elismerést. Ezen gyártelep versenyképessége nagy reményekre jogosít.

Az Aradra érkező vidékiek figyelmébe ajánljuk még „Nádor” szállodát, hol tiszta, szép szobák jutányos árakon kaphatók, gyönyörű kerti helyiségben izes ételök és jó italok szolgáltatnak ki, a kiállítás pedig kertkijárata átellenében van.

CSARNOK.

(Folytatás.)

Megvallom őszintén, nem vagyok kárörvendő, de gondoltam hogy ily körülmények között felhagy a kirándulás folytatásával, de csalódtam, mert kinyilatkoztatta hogy másnap is kis sétát tesztünk a Nyegojtól a Szurug

Lehetnek olvasóim között olyanok kik egy ily sétára kedvet éreznének, — nehogy valamiképen engem vezetőnek fölhívjanak — mert elég a jóból ennyi. Inkább leírom ezen kis sétát.

A Nyegoj havas a Fogaras — a Szuru pedig a Nagy-Szebeni havas cziklusba esik — amaz azoknak — emez ezeknek legmagasabb csuca — amaz 2536 emez 2200 méter magas a tenger szintétől, — mindkettő határos Romániával.

E hó 6-án elindulva a menedék háztól 6 óra 15 perczkor a Pizku oldalán, füves helyen haladtunk fölfelé a vei szerezési völgyön át ki a tetőre hol is Romániai határra érve, kevés ideig nyugodva útunkat tovább folytattuk. Alig 30 lépésre négy zerge legeészett — mig én fegyveremet megtöltöttem — most töltve hordozni ép oly veszélyes mint a gyorsvonaton a fejét az ablakon kidugni — vezetünk pedig fegyveréről a rá aggatott elemozsias tarisznyát leagatta a zergék után csak nézhettünk — és indulhattunk tovább a Skára felé, honnan a Plaju czerin újra erdélyi részre térve egy szikla törmelékkel halmozott völgynek tartva, szikláról, sziklára, kiaszott füves helyen, vizes talajon, ez még mind hagyján, de sziklatörmelék helyen járnai penitencia, itt nincs a lábunk szilárd támpontja, csúszik ide csúszik oda és ha elcsúszik, csúszik felfelé 10—20 méternyire — hogy mikor leér fájdalomosan érzi a köves keménységét és nézheti ruhája foszlányait neki keseredhetik az utirányba való vissza mászásnak négy kézláb — ha nyakát nem törí, — ezért tehát lassan haladj tovább érsz! Mentünk a Girbova havas alá és innen majdnem függőlegesen felfelé, midőn is 11 óra 45 perczkor fölértünk a feleki tóhoz (jezeru avrigului) itt ebedéltünk és pihentünk.

Ezen tó valami 1400 méter magasan fekszik egy sziklával körített medencében és mint látszik gyülevész a víz valami 300 méter kiterjedésű, folytonosan hullámoz és pedig megindulnak a hullámök egyik parttól a másikig hol megtörve a part kövein morajszerű zúgást hallatnak Vize hol tiszta fekete, hol tengerzöld hol pedig szürke. szintű egymásutáni változatosságban, de azért tiszta átlátszó, látszanak fenekén a sziklak. A többi vizekhez képest meglehetősen ihatatlan, benne sem hal sem más állat nem tanyázik, — ezen különlegesség okának megfajtásos zskértőkre bízom meg, én ahaz nem értek.

A tó mellett pihenve az ottkörül juhaikat legeltető csobánök hozzánk csatlakozván a már elmesélt esethez hasonlót hallottunk. Az egyik pásztor beszélt hogy szintén a napokban a medve a nyáj közül a kolompös juhat vitte el és hogy a kolomp ne zavarja annak sziját elrágta és ott hagyta a juhat pedig elvitte.

Okos a maczko.

A tótól elindulva 1 óra 10 perczkor a Budiszlav és Csorlya havasok érintésével a tetőre kiérve a Valya Szurun tovább haladva 3 óra 20 perczkor fölértünk a Szuru tetőjére. Itt már barátságosabb a táj; közvetlen a tető alatt terülnök el egy Románia mint Erdély felől a szép fenyes erdők. A kilátás szintén olyan mint a Nyegoj tetejéről. A tetőn egy nagy kórkáson kívül egy faoszlop áll, annak Romániai felőn egy R (Romania) Erdély felőli részén M. O. (Magyarország) betűk vannak fölírva. Egész napon át különben derült idő mellett nagy szél fujt.

Későre járván az idő sietünk kellett mert még meglehetősen út állott előttünk a kitűzött tanyáig és így 4 órakor a jött uton menve egy darabig lefelé vettük utunkat az alj felé. 7 órakor megérkeztünk a klebeczei szintához (nyári pásztorlak) a szabadban fenyő galyakból ágyat vettünk, közelbe nagy tüzet rakattunk és lenyugodtunk, — egy 10 óra 40 perczet tartó kis séta után.

E hó 7-én reggeli 6 óra 30 perczkor, azon édes reményben hogy a még Felekről való elutazásunk alkalmával a havas aljába rendelt szekeret fölleve, azon tovább utazhatunk — elindultunk és mentünk folyton lefelé de már szekérntön. Rettenetes volt csalódásunk midőn a várva várt szekeret nem találtuk meg, — mit volt mit tenni mint szépen tovább menni — leérve a térségre poros ut és rekkenő foróság jutott részünkre melyen türelmesen haladva végre valahára 10 óra 55 perczkor beértünk Felekre és így véget ért a kutyagolás. Kimondhatatlan jól esett itt a szabóallér leves és paprikácsúrke aztén meg a kirándulásból megmaradt bor — nem kellett jó étvágyot kivánni meg volt az ügy is.

Délután 4 órakor szekérre ülve — hűsítőül adott az ég egy jó esőt, jól megáztunk — behajtottunk Nagy-Szebenbe egyenesen a vasutra — felültünk a vonatra és attól tartva nehogy valaki meglássa megviselt voltunkat éjjeli 2 órakor per omnibus hazajöttünk.

Szobamba érve nagyot fohászkodtam: hál istennek csak hogy ép kézláb itthon vagyok!

Buda Ede.

Nyitlér*

Másolat.

Készséggel elősmerem, hogy a „Magyar-Francia biztosító részvény-társaság” ez idén karácsonfalvi birtokomon szennvedett jégkórmat nagyenyedi főügynöke által a mai napon méltányosan elintézte.

Nagyenyed, 1890. augusztus hó 13-án.

Baró Bánffy Jenő s. k.

*) E rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

Schwarze, weisse und farbige Seiden-Damaste von fl. 1.40 bis fl. 7.75 p. Meter (18 Qual.) — versendet roben und stückweise porto und zollfrei das Fabrik-Depot G. HENNEBERG (K. u. K. Hofliefer.) Zürich. — Muster umgehend Briefe kosten 10 kr Porto. 10

Sz. 2601/899 tkvi Árverési hirdetés.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság által Theil Mariának, Kanitz György elleni végrehajtási ügyében végrehajtó kérelmére a végrehajtási árverés 34 frt 50 kr tökékövetelés ennek 1887 évi nov. 17-től járó 6% kamatai, 13 frt 52 kr perbeli, 6 frt végrehajtási már megállapított, valamint a jelenlegi 4 frt 50 kr és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett végrehajtást szennvedő Kanitz Györgynek a monorai 269 sz. tkjében A + 1. 2. 5. 9—11. 13. 14. 16. 17. sz. alatt foglalt ingatlanaira 335 megállapított kikialtási árban, ugyszintén tekintettel az 1881 évi 60 toz. 156 §-ára a monorai 477 sz. tkjében A + 1 r. sz. alatti ingatlanokra 193 frt kikialtási árban elrendelte.

Az árverés 1890. szeptember 3-ik napján d. e. 9 órakor Monora község házaán fog megtartani.

Árverezni szándékozők tartoznak az ingatlanök becsárának 10%-át készpénzben vagy övadékképes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételárt az árverés jogerőre válta után harmincz nap alatt minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számítandó 6 százalékos kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámítatni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. bíróság mint tkönyvi hatóságnál és Monora község előljáóságánál tekinthetők meg.

A kir. járásbíró, mint tkönyvi hatóság. Nagyenyed 1890. ápril. 14-én

Vinczenti, kir. aljbíró.

1892/899. tkvi. Árverési hirdetés.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság által Puszkás Juonak, Sándru Jun és Supsa Vasília elleni végrehajtási ügyében végrehajtó kérelmére a végrehajtási árverés 243 frt 95 kr tökékövetelés, ennek 1888. mar. hó 16-ik napjától járó 6% kamatai 14 frt 24 kr. perbeli 9 frt 60 kr. végrehajtási már megállapított, valamint jelenlegi 6 frt 50 kr és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett a végrehajtást szennvedő Sándru Juonak a szászdataki 47. sz. tkjében A + 1—17. sz. a. ingatlanaira 615 frt

Ny. Wokál Jánosnál Nagyenyeden, 1890

a 32. tkjében A + 1 rang alatt ingatlanököl megillető ¼ évrész jutalékára 222 frt, Lupsa Vasíliaéknak a 71 tkjében A + 1—3. r. sz. a. ingatlanaira 68 frt megállapított kikialtási árban elrendelte.

Az árverés 1890. évi szeptember 9-ik napján délelőtt 9 órakor Szászpatak községében fog megtartatni.

Árverezni szándékozők végrehajtó kivételével tartoznak az ingatlanök becsárának 10%-át készpénzben, vagy övadék képes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételárt az árverés jogerőre válta után 2 egyenlő részletben 15 és 30 nap alatt minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számítandó 6% kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. bíróság, mint telekkönyvi hatóságnál és Szászpatak község előljáóságánál tekinthetők meg.

Az elrendelt árverés a fentirt telekjegyzökönyvben feljegyezteni végre az árverési hirdetmény törvényszabta módon közzé tétetni rendeltetik.

Ezen végzés a keresetre hozott első végzésben előirt szabályök szerint kézbesítendő.

Miről az érdekeltek értesítettek.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.

Nagyenyeden, 1890. március 31-én.

Vinczenti, kir. aljbíró.

Winkler János Nagyenyeden

ajánlja t. cz. közönségnek figyelmébe.

tisztán kezelt jó

BORAIT,

következő árakban

fehér borok 24, 28, 32 kr literenként

vörös kádárka 32 " "

Rizling 48 " "

Szám 1825/890.

tkvi

Árverési hirdetés.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság által n.-cseregi Popa Parteniának Linka Vasília elleni végrehajtási ügyében végrehajtó kérelmére a végrehajtási árverés 85 frt tökékövetelés és ennek 1888. évi március 13 napjától járó 6% kamata, 11 frt 42 kr perbeli, 8 frt 30 kr végrehajtási már megállapított valamint az 5731—589. számú kéresem felmerült jelen kéresemért összeesen 10 frt 20 kr. és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett végrehajtást szennvedő helyi ügyvéd Benkó Márton ügygondnok által képviselt ismeretlen tartózkodású Linka Vasíliaéknak a csergédi 44. sz. tkjében A + 1—11. 13—19 és 21. sz. alatt felvett ingatlanaira 693 frt megállapított kikialtási árban elrendelte.

Az árverés 1890-ik évi szeptember 5-ik napján d. e. 10 órakor fog megtartatni.

Árverezni szándékozők tartoznak az ingatlanök becsárának 10%-át készpénzben, vagy övadék képes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételárt az árverés jogerőre válta után 2 egyenlő részletben 15 és 30 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számítandó 6%-os kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál, mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámítatni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. bíróság, mint telekkönyvi hatóságnál és Nagyenyed községe előljáóságánál tekinthetők meg.

A kir. járásbíró, mint tkönyvi hatóság

Nagyenyed, 1890. március 29.

Vinczenti, kir. aljbíró.

Kereset 1-6

Egy banki tételt keres mindenütt

egyéneket, törvényileg engedélyezett sors-

jegyek részletfizetés melletti eladására.

Igen előnyös jutalék feltételek.

Ajánlatok B. J. jegy alatt Golaberge

a. V. hirdetési irodájához, Budapest, vá-

czii-utca 9. sz. — intézendők.

2803/1890. tkvi.

Árverési hirdetés.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság által Vass Teréziának Szabadi József elleni végrehajtási ügyében, végrehajtó kérelmére a végrehajtási árverés 450 frt tökékövetelés és ennek 1888. évi szeptember 23-tól járó 6% kamatai 22 frt 95 kr perbeli és végrehajtási már megállapított, valamint jelenlegi 7 frt 50 kr és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett végrehajtást szennvedő Szabadi József ellen, tekintettel a végrehajtási törvény 156. §-ra, a nagyenyedi 820. sz. tkjében Vass Rozália, Vass Terézia és Szabadi József nevére felvett A + 1 rendsz. a. egész ingatlanra 8 frt, valamint Szabadi Józsefnek a nagyenyedi 1104. sz. tkjében A × 1—5. sz. a. felerész ingatlanaira 787 frt 50 kr megállapított kikialtási árban elrendelte.

Az árverés 1890. évi szeptember 20-ik napján d. e. 9 órakor ezen telekkönyvi hatóságánál fog megtartatni.

Árverezni szándékozők végrehajtó kivételével tartoznak az ingatlan becsárának 10% készpénzben vagy övadékképes érték papírban letenni.

Vevő köteles a vételárt az árverés jogerőre válta után 3 egyenlő részben 30 és 90 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számítandó 6% kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál, mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámítatni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságnál és Nagyenyed város tanácsánál tekinthetők meg.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság.

Nagyenyed, 1890. ápril 21.

Vinczenti, kir. aljbíró.

Sze

A KI

lap s

közle

K

Wokál

az elő

bérm

Kézirat

A lapot sokat közzé tüzek, bárm nek figyelem aszalja a fő szegény gaz mal tölt el ségese a lóp nűt a hol számíthatlan tetszése szer

A törve renesére — előidézett gy kes mulasztá szerencsétlen zött is nagy a gondatlan parázsa és r téktelen körü zője lehet. A hogy a fello szalma kazal szellős csúrt talál szomszéd fordul. Ezt p detlensége és indolentiája t

Nem szó ámbár a legto hogy ezekben akarattal rend nem is teljese körre korlátol

T

Emlékez

Sz

Az alkony A borzasztó tő festette s a g messzire elborito Hegyessi r írnyába, azután vissza tért Toró menekülőt hozva Eljárását az szerint, Enyeder kis csapata, a szembe nem szá Természete térésének hire a

Az enyedia tatott komoly zu

Nekik ott családi boldogság volt. A bal sor sodrott emberek

Volt is id megmenthette v alatt álló rendes l ha január első n

*) Horváth J. szíves közlése alapj